

A magyar izr. országos tanító-egylet

ÉRTESÍTŐJE.

Megjelen havonként egyszer.

Szerkesztői bizottság:

Fischer Simon, Führer Ignác, Léderer Ábrahám, Stern Mór és Tencer Pál.

Felelős szerkesztő: Seligman Eleázár.

Az előfizetési pénzek
és tagsági díjak Kohn Salamon
egyleti pénztárnokhoz,
(sas-utca 25. szám) küldendők.
Szerkesztői iroda, sip-utca 11. sz.

Kiadja a magy. izr.
országos tanító-egylet.
Előfizetési ár:
nem tagok számára egész évre 1 ft.
Az egylet tagjainak díjmentesen jár.

A vértésaljai tanító-egylet határozata és az autonomia.

A vértésaljai tanító-egylet elnöksége a hazai tanító-egyletekhez a következő köriratot intézte: „Tisztelt tanító-egylet! Szeretett kartársak!” A „vértésaljai tanító-egylet” 1875. é. szept. 9-én tartott közgyűlésén tárgysorozatába felvette a zsidó tanítók ügyét. Hosszabb élénk eszmecsere után erre nézve az lőn határozva: hogy a zsidó tanítók és a hazai tanügy érdekében folyamodvány nyújtassék, ugya nméltóságú közokt. ügyi miniszter urhoz, mint a tisztelt országgyűléshez, melyben az országos törvények védés kötelező erejének a hazaminden polgárára, tehát a zsidó tanítókra való kiterjesztése melegen kérelmeztessek.” Egyszermind határozatott az is, hogy hazánk tevékenysége és buzgalma által kitűnt tanító-egyletei kartársi s hazafiui szeretettel az elnökség által kerestessenek fel, hasoncélus irányu folyamodványnak fent jelzett helyekre való benyújtása.

A hazai izr. tanítók a vértésiek e férfias és kollegialis föllépését örömmel és hálával fogják üdvözölni; a vízbe fuldokló nem kérdezi honnét jó a megmentő, ha csak jó, annál örvedetesebb, ha baráti kéz nyulik feléje.

A vértésaljai egylet mint vidéki egylet legközelebbi szomszédságában, vagy jobban mondva, saját kebelében gyűjti tapasztalatait a zsidó tanítók nyomoruságos helyzetéről. Ott maga körében tapasztalja, hogy minden félévben más tanító üti fel sátorát a zsidó iskolában, ott tapasztalja, hogy a zsidó tanítónak 8 órai naponkinti tanítás után nincs egy szünnapja,

melyen az egyesület gyűlésein részt vehetne. A vértésaljai tanító egyesület föllépését tehát nem kárhoztathatjuk s mint már jeleztük, nagyon is értjük, ha a zsidó tanítók ezen felszólalást örömmel fogadják,

De egészen más színben fog előttünk a tisztelt vértésaljai kartársak határozata föltűnni, ha, nem mint érdekelt fél, mint zsidó tanítók, hanem mint magyar zsidó honpolgárok szemügyre vesszük; ha ez oldalról kell föllépésüket megítélni, akkor a zsidó tanítók ügye e forum előtti tárgyalás csak mint beavatkozás felekezeti ügyekbe fog feltűnni.

Ezt nem vértésaljai kartársainknak mondjuk szemrehányás képen, hanem hitsorsosainknak szólunk, kik mit sem tesznek felekezeti autonom életünk rendezéséhez.

Ha a vértésaljai egyesület felszólalása az egyedüli jelenség volna e téren, mi sem tulajdonítottunk volna neki nagyobb jelentőséget, de mióta az 1874 általános nagy tanítói gyűlés által kiküldött 50-es bizottság a zsidó tanítók ügyét napirendre kitűzte, a zsidó tanítók nyomorusága állandó rovatot képez a hazai sajtóban és már a főváros nagyszámu és előkelő polgárait is nyilvános ülésben és magán tanácskozmányokban foglalkoztatta. Ideje volna tehát, ha hitsorsosaink maguk vennék ez ügyet kezükbe és véget vetnének olyan türhetetlen állapotnak, hol mások foglalkoznak legsajátabb felekezeti belügyeinkkel. De miképen? Mily módon? Mielőtt e kérdésre feleltünk a jelenleg felekezeti életünkben uralkodó situációra kell reflektálnunk. Általános az a hit, hogy a zsidó községekben beállt szakadás v a l l á s i j e l l e g ü.

Ezt hiszi a kormány, hiszi a külföld és a mi legsajátságosabb, hiszi avagy — mert kényelmesebb így — hinni akarja száz meg száz a haladási párton levő is, kik, ha kényelmüket egy néhány perczre félre vetnék azonnal belátnák, hogy soha egy valótlanságot ügyesebben nem koholtak és terjesztettek mint ezt. Egy párt, melynek istenei Galicziában és valahol Isten háta mögött, ott a kárpátok között laknak, egy párt, melyről tisztán és világosan be van bizonyítva, hogy nem kell neki iskola, nem kell autonomia, e párt egyszerűen azt mondja, hogy ősi vallása veszélyeztetve van — és ez elég, hogy az egész magyar zsidóságot haladásában meg akassza, hogy autonomiai életünk — a melynek teljes élvezetére a magy. nemzet legkényelmesebb férfiai bennünket segiteni akart — megszűnjék! Meg van egy rendes autonomiai életre vezető szentesített szabályzatunk és türnünk kell, hogy mások foglalkozzanak a mi bajainkkal, türnünk kell, hogy például a kormány az országos izr. alaptól saját felekezetünk közegei által megszavazott iskolai czélokra szolgáló segély összegeket csak akkor engedi kiszolgáltatni, ha

a tanfelügyelők a kérdéses községek iskoláit felülvizsgálván, a községet méltónak találják a segélyezésre. Ez már nem a kormány főnhatósági joga, mit különbség nélkül minden iskola fölött gyakorolhat, ez már több, ez nyílt bizalmatlanság iskoláink belső szervezése iránt, melyek fölött rendezetlen felekezeti viszonyaink következtében sa át tanfelügyelőink a felügyeletet nem gyakorolják és nem is gyakorolhatják. Vagy tudna-e valaki megmondani, hol, melyik kerületben működnek iskola szabályzatunk értelmében megválasztott izr. tanfelügyelők?

Csuda-e tehát ha mindenhol az izr. felekezeti autonómiát lábbal tapossák, ha mi magunk közönyösek maradunk és mit sem teszünk felekezeti önállóságunk és önkormányzati jogunk megvalósításához!

Hogy tehát legalább a legkikiáltóbb bajokon segítsünk, hogy megszüntessük az egyes községek önkényét úgy, mint a hivatlanok beavatását, hogy megóvjuk becsületünket, mindenekelőtt szükséges volna, hogy községeink maguk vegyék a dolgot kezökbe. A kerületek tartsanak üléseket, szerezzenek autonóm iskolaszabályzatunknak érvényt minden községben.

Ha volna e szabályzat ellen kifogás, úgy csak a tanitónak lehetne, a tanítók pedig csak törvényt akarnak és örömmel elfogadják azt a jelenleg uralkodó önkény helyett azon reményben, hogy ha a szabályzat egyszer országszerte érvényben leendő, az idő sem lesz már messze, mikor az illetékes egyetemes gyűlés a fogyatkozásokon is segíteni fog.

Seligman Eleázár.

Ministeri leirat.

A vallás és közoktatási magyar kir. ministernek 1875. évi szeptember 9-én 21997 sz. a. kelt s az orsz. izr. iroda elnökéhez menesztett rendelete. Az izr. felekezet által fentartott népiskolák sok helyt nem felelnek meg az 1868. XXXVIII t. cz. követelményeinek. Az azoknál tapasztalt hiányok jobbára abban állanak, hogy a tanhelyiségek szűkek, egészségtelenek, kellőleg nincsenek felszerelve és a szükséges taneszközökkel nem bírnak, és végül, hogy ezen iskolákban gyakran nem képesített tanítók működnek. Az izr. tanítók felvétele és elbocsátása körüli eljárás nem lévén szabályozva, e miatt előforduló esetek alkalmával az önkénynek tág tér engedtetik. Miután pedig a tanító felvétele, történjék az választás vagy kinevezés által, oly kétoldalu szerződésen alapszik, mely a felveendő tanító és az illető hitközség mint iskola-fentartó közt köttetik, és mely szerződés minden polgárosult népek által elfogadott jogi elveken alapuló következetességnél fogva egyoldalul és önkénytelenül fel nem bontható: annál fogva szükséges, hogy az izr. népiskolai tanítók felvétele és elbocsátása minél előbb szabályoztassék a végből is, hogy az izr. tanító ezután ne tekintethessék az illető hitközség által felfogadott, nagy részben önkényétől függő egyének, hanem állandó hitközségi tisztvislőnek, ki csak is bizonyos vétségek, illetőleg botránys kihágások és büntettek bebizonyulása esetén és min-

denkor előzetes vizsgálat után bocsátható el a hitközség tisztviselői kötelékéből. Az izr. tanítói személyzet nyugdíjazásáról az 1875 XXXII t. cz. által ép ugymint más tanítókról gondoskodva van, de a tanítói állás bármily jellegű népiskolánál már természeténél fogva is kizárja azon fogalmat, mintha az nem állandó tisztség, hanem felfogadás által előidézett szolgai viszony lenne; azon sok hitközségnél, még mindeddig divó gyakorlat tehát, mely szerint a tanító nem állandóan, hanem csak bizonyos időre fogadhatik fel mint méltatlan, a tanítói tisztséggel összeférhetlen és jogtalan eljárás véglegesen megszüntetendő. — Felhivom a fentebbieknél fogva czimedet, hogy illetékes autonóm hatósági körében haladéktalanul intézkedjék: 1-szor hogy a hatósága alatt fenálló népiskolákban a bekövetelendő adatok nyomán megállapított hiányok mielőbb megszüntetessenek és 2-szor, hogy az izr. felekezeti népiskoláknál alkalmazott és ezentul alkalmazandó tanítók felvétele, hivatalos állásuktól leendő felfüggesztése és végelbocsátás körüli eljárás szabályozásra szolgáló tervezet készítettessék. Mindkét irányban teendő intézkedéséről jelentését, a tanítók felvétele s elbocsátása iránt hozandó szabályzat tervezetével együtt annak idején elvárom.

Vallás- és közokt. m. k. ministeriumtól.

27946. szám.

T. Schweiger Márton urnak, az orsz. izr. iroda elnökének.

Az orsz. izr. iskolai alap évi jövedelmeiből a f. évben már izr. népiskolák segélyezésére kiosztott összegeken kívül még a jelen évben kiosztható 5000 frt. állván rendelkezésemre, felhivom t. uraságot, hogy ezen összeg felének, vagyis 2500 frtnak erejéig terjeszse fel hozzám azon kongressusi alapszabályok szerint szervezett hitközségek népiskolai szükségletét, melyek az ezen alapból nyújtandó segélyre leginkább érdemesek és reá szorultak.

Ezuttal egyszersmind arra is kívánom t. uraságot figyelmeztetni, hogy miután tapasztaltam, hogy oly népiskolák is ajáltatnak, egyik vagy másik részről segélyezésre, melyek a törvény igényeinek egyáltalában nem felelnek meg, még a segélyezés megnyerésével sem, jövőre a népiskolai segélyek kiosztásnál azon eljárást követendem, hogy a mindkét részről segélyezés végett felterjesztendő népiskolákat az illető tanfelügyelők által meg fogom vizsgáltatni és azoknak a segély érdemes volta iránt magamnak jelentést fogok tétetni.

E végből felhivom t. uraságot, hogy az izr. orsz. iskolai alap jövedelmeiből az 1876. év első felében segélyezésre ajánlandó iskolák névsorát és szükségleteit saját véleményes javaslatával már a jövő évi január hóban terjeszse fel, hogy azoknak megvizsgáltatása iránt kellő időben intézkedhessem. Budapest 1875. novemb. 8 án Trefort s. k.

Az izr. orsz. iroda válasza.

2924. szám.

Nagyméltóságú vallás- és közoktatási miniszter Ur! Folyó nov. hó 8-án 27946. sz. a. kelt kegyes rendelete folytán van szerencsém idezártan a) a. csatolt kimutatásban foglalt izr. hitközségek kérvényeit, melyekben népiskoláiknak az orsz. izr. iskolaalapból leendő segélyeztetése iránt folyamodnak oly alázatos kérés kapcsában felterjeszteni:

Miszerint folyamodó hitközségek számára a rendelkezésre álló segélyösszeget kegyesen folyóvá tétetni méltóztassék.

Ami Nagyméltóságod előidézott rendeletében foglalt azon intéz-

kedést illeti, mikép hitközségeink segélykérvényei ezentul a kir. tanfelügyelők által vizsgáltassanak meg, mivel ugy tapasztaltatott, hogy a törvény igényeinek meg nem felelő népiskolák is lettek már segélyre ajánlva, — erre nézve szabadjon ezuttal csupán azon alázatos megjegyzést tenni, hogy felekezetünk közgei kezeskednek azon adatok valóságáért, melyek alapján segélyek hitközségeink részére általuk javaslatba hozattak. Lesz szerencsém legközelebb felekezetünk tanügyi állapota érdemében egyáltalán Nagyméltóságod elé felterjesztéssel járulni, mely alkalommal a segélyezés körül jelenleg követet eljárásra nézve is bádorkodom alázatos megjegyzésemet kimerítően előadni. *) Ki is egyébiránt kitünő tisztelettel vagyok nmégu miniszter Urnak, Bpest 1875. nov. 22-én

alázatos szolgája.

Schweiger Márton s. k.
irodai elnök.

Nyílt szó a t. izr. orsz. irodához.

Ismeretes tisztelt olvasóink előtt is a községkerületi elnökök, legutóbbi ülésükben hozott, azon örvendetes határozata, mely szerint 2000 frtot ajánltak fel oly tanítók gyámolítására, kik munkaképtelenné váltak. A községkerületi elnökök eme tette a tanítók, de kivált egyletünk részéről örömmel üdvözöltetett; mert soha sem észlelhettünk a hazai zsidótanítók közt annyi nyomort, sohasem volt a vándorló, földönfutóvá tett tanítók száma oly nagy, mint épen most. Hát még mennyire rug azon tanítók száma, kik 30—40 évig működtek tövises pályájukon és most aggkorukban abban lehetik egyedüli vigászukat, hogy községeik egyszerűen szélnek eresztik és mindennapi kenyerüket csak koldulás által szerezhetik meg. Ily körülmények közt a községkerületi elnökök fentemlitett határozata csak jótékonyan hathatott a szegény, a népnevelés munkájában megöszült és kifáradt bujdósókra. A magyar izr. orsz. tanítóegylet pedig azért örülhetett ezen nemes határozatnak, mert csak is ez ítélheti meg helyesen ezen tanítók sorsát, minthogy naponta fordul hozzá számos ily tanító nyomorának enyhítése végett.

De a mint — legnagyobb megdöbbenésünkre — értesülünk, a magas kormány egész máskép fogja fel az ügyet. Ez a községkerületi elnökök által e célra megszavazott 2000 frtot nem akarja folyóvá tétetni. Jól tudják döntő körökben hogy az általános nyugdíjintézet még nem nyújt a tanítónak semmit, a felekezeti nyugdíjintézet eddig még nem is léphetett hatályba, az illető községek pedig első sorban vonakodnak a tanító iránti nyugdíj-kötelezettség teljesítésétől.

Kérdjük tehát: vajon hová legyenek és miből éljenek meg ezen szegény, mindent nélkülöző tanítók? Avagy csakugyan nem marad egyéb hátra ezek számára, mint vagy koldulni, vagy éhen halni??

A Minister ur ő nagymsága csak ugy ismeri ezen szegény tanítók szomorú helyzetét, mint mi magunk, mert hiszen a magy. izr. orsz. tanítóegylet küldöttsége előtt nyíltan elismerte ő nagymga, miszerint az ország különböző vidékein tett utazásai közben alkalma volt meggyőződni arról, hogy a zsidó tanítók mindenütt kitünő sikerrel és hazafiui szellemben működnek, de mindamellet igen mostohán bánnak velök, kivált a munkaképtelen tanítókkal. Megigéré ez alkalommal ő nagymsága, miszerint a hitfelekezet közgeit felhivandja a zsidótanítók jogviszonyai rendezésére és a maga részéről is megteend mindent,

*) Jövő számunkban reméljük e felterjesztést közölhetni.

a mi álta a zsidótanító sorsát javíthatja. Most a községkerületi elnökök ily elismerésre méltó határozatot hoznak, mely által a szegény agg tanítók nyomorán némileg segíteni igyekeznek, és csodálatos! — ha jól vagyunk értesülve, felsőbb helyen akarják ezt megakadályozni! Lehetetlen! Mert a vallás és közoktatásügyi minister ur ő nagysága egész multjáról ítélve, kötve hihetjük, hogy ő az izr. orsz. iroda, illetőleg az izr. községkerületi elnökök ezen dicséretre méltó határozatát szives készséggel ne érvényesítené, sőt véleményünk szerint, ő nagy méltósága csak örömmel üdvözölheti, ha a felekezetek is hozzá járulnak a népnevelésügy emeléséhez. Ezen feltevésünk annyival is jogosultabb, minthogy egyrészt az izr. iskolaalap főfeladata a népiskolákat és így elsősorban a munkaképtelen, nyugdíj igényelhető tanítók támogatása; másrészt pedig sokkal csekélyebb azon összeg, melyet a magas képviselőház népiskolai czélokra megszavazott, semhogy a minister ur ő nagymtga ebből egyenesen tanítók gyámolítására is fordíthatna elegendőt.

Ha azonban ebbeli értesülésünk, minden kétkedésünk daczára, még is teljesülni akarna, az esetben meg reméljük, miszerint a t. izr orsz. iroda és a községkerületi elnökök elegendő erélylyel bírnak, hogy ezen nemes határozatuknak — melyért a magy. izr. orsz. tanítóegylet közgyűlése mély köszönetet szavazott nekik — érvényt szerezzenek.

Fischer S.

S o r a k o z z u n k .

T i s z t e l t k a r t á r s a k !

Majdnem egy évtized mult el, mióta a magy. izr. orsz. tanítóegylet áldásdus működését folytatja és vajmi kevés még most is iránta való rokonszenvünk, nem is iparkodtunk vele megismerkedni, főképp az ifjabb kartársak nem.

Feladatommá teszem tehát, azt erélyes és sikeres működésében legalább vázlatban veletek, kedves kartársak, megismertetni, és reménylem, hogy sorakozni fogtok zászlója körül.

Mi a törvényből kizárt felekezeti népmunkások jogainkat, mint anyagi mint erkölcsi tekintetben, csakis egyesült erővel védhetjük meg hathatósan. És ki volna képviseltetésünkre inkább hivatva, mint a fővárosban székelő orsz. tanítóegylet közp. választmánya?

Hogy ezen testület miképp működik kartársai érdekében és mennyire érdemes pártolásunkra, ezt a következő tények is eléggé mutatják.

1866-ban alakult meg a magy. izr. orsz. tanítóegylet, melynek alapító, pártoló és rendes tagjai vannak. Ezen tagok által befizetett tagsági díjak és más jóltevők adakozásaiból segélyezi az egylet szegény szűkölködő kartársainkat, illetőleg ezek özvegyeit és árváit, és ámbár — sajnos, de igaz! — a tanítók leginkább csak szűk helyzetükben keresik fel az egyletet, míg jobb napjaikban egész közömbösök iránta, azért mégis bőkezűleg osztogat mindenfelé részint kölcsön, részint segélyösszegeket, mert, hála Izrael jószívüségére és a választmány buzgó és ügyes kezelésének, egyletünk — mint meggyőződöttünk — évenként saját pénztárából körülbelül 1000 frtot fordíthat segélyezésekre, és mind a mellett közel 10000 frtig rugó alaptökével is rendelkezik. Ha tehát már anyagi működése által is dicséretes érdemeket szerzett magának egyletünk, ugy erkölcsi helyzetünk emelése körüli buzgó fáradozásánál fogva bizonyosan hervadhatlan babérokat szerzett működésének.

Fájdalm! ez időben csak mi izr. néptanítók vagyunk a nép páriái, kik mint felekezeti tanítók az iskola törvényen kívül állván, egyedül a hitközségek, illetőleg azok előljáróinak önkénye és kegyel-

mére vagyunk hagyatva (becsület és tisztelet a kevés kivételnek). Mily számtalanok itt a kihágások és visszaélések az alkotmány egyik legdrágább kincsével, az a u t o n o m i á v a l, e helyen felsorolni nem feladatom, eléggé ismeretesek előttünk a napi sajtó közleményei által, elég gyakran hallani hogy N. N. izr. község előjárósága csupa gazdálkodási szempontból (?) vagy változási viszketegségből is minden más alapos ok nélkül felmondotta tanítótestületének állomását, vagy kiszabott fizetésük egy részét levonta, a mi mai napság még az előkelőbb hitközségekben is szokásossá lett. És kihez forduljon a tanító az ily szorult helyzetében mint szegény ember a gazdag hitközség ellen? hisz az autonomia sérthetetlen! *) Az ily esetekben csakis a tanítóegylet mint testület van hivatva a tanító ügyét az illető községnél vagy kibékítőleg kiegyenliteni, vagy pedig erélyes interventioja által legfőbb tanhatóság előtt védelembe venni, a mit már több ízben fényes sikerrel meg is tett.

Ismeretes előttünk, hogy a tanítóegylet eszközölte ki számunkra a választási jogot a congressushoz, a miből eredetileg ki voltunk zárva! Az egylet a tanítók ohajait és kívánalmait mint anyagi mint erkölcsi irányban egy jeles emlékiratban terjesztette fel a congressus elé, melynek következtében az iskola-szabályzat dolgoztatott ki. Ez azonban — fájdalom — még ma is várja életbeléptetését.

A tanító egylet közbenjárásának sikerült továbbá a nagyérdemű orsz. izr. iroda által oly tanítói nyugdíjszabályzatot kidolgoztatni és elfogadtatni, mely akár mely europai állam hasonczélu szabályzatával felér, és a mi o r s z á g o s nyugdíj törvényünknel — bátran mondhatjuk — sokkal jobb.

T ö l ü n k f ü g g t e h á t h i t k ö z s é g e i n k e t a z a h h o z való csatlakozásra buzdítani és pedig még a jövő év kezdete előtt, hogy ezen intézet működését saját javunkra mielőbb megkezdhesse.

A tanítók végleges alkalmaztatása érdekében szintén megtette már egyletünk a kellő lépéseket és azon ígéretet nyerte a vallás- és közoktatásügyi minister ur ő Nagyméltóságától, miszerint a zsidó-tanítók ügyeit legközelebb rendezni, illetőleg a felekezeti közegek által rendeztetni fogja.

Ez tehát az egylet működésének vázlata és jól érezzük mindnyájan, hogy közölünk senki sem biztos, hogy ma holnap az egyletnek vagy anyagi vagy erkölcsi segítségére nem szorul, és mégis csak nagyon gyéren csatlakozunk hozzá.

Ha netalán a 4 frtnyi tagsági díj ijesztené vissza az elmaradtakat, úgy indítványoznám: szállítsuk le a tagsági díjt 2 frtra. Hisz egyletünk, hála jóltevőinek, nem szorult anyagi pártfogolásunkra, de annál hathatosb leend erkölcsi működése, ha 1200 tanító nevében fog kartársai jogainak védelmére fölléphetni. Aki tehát indítványomat elfogadja jelentse magát az egylet irodájánál (sip-utca 11. sz.) és küldjön be legalább is félévi tagsági díjat. Legyen jeligénk: „összetartás, csoportosulás” legyünk mindnyájan egy orsz. izr. tanítóegylet tagjai, közös bajtársak és testvérek! Reménylem, hogy a közp. választmány, melyet ezen indítványom közlésére ezennel felkérem, szinte hozzá fog járulni és benneteket kezet-

*) Igen is az autonomia sérthetetlen, az is legyen! Csak az a baj, hogy kisebb községeink autonomia alatt korlátlan önkényt és nem törvényes önkormányzatot értenek.

szoritva és testvériesen befogadand azon föltevésben, hogy a legközelebbi közgyűlés jóváhagyandja ebbeli intézkedését.

Fel tehát testvérek és bajtársak sorakozzunk, tömörüljünk!
Isten velünk! a legközelebbi nagygyűlésen találkozunk. **)

Nagy-Kanizsán,

Boronkay Károly,
főlelemi tanító.

Levelezés.

Uj-Verbász, 1875. november 30-án.

Tisztelt szerkesztőség! Becses lapja 1. számának tartalma felől tudomással birván, visszapillantást vetettem félszázados működésemre mint zsidótanító és Rabbi Eleázárben Azárjah-val elmondhatom: Én is már csaknem hetven éves vagyok és nem ért eddig azon szerencse, hogy tapasztaltam volna, mikép a zsidótanítók megszabadítása azon rabiga alól, melyet a vakosdiak és a roszakarók reájok raktak, kellő erélylyel kezdeményeztetett volna.

De most önök, t. uraim, az orsz. m. izr. tanító-egylet közp. választmány többi t. tagjaival együtt lelkesülten és önzetlenül fáradoznak a magyar zsidó tanítók állandosítása kieszközlésében, mi nemcsak a zsidótanító száanalomra méltó sorsán jóval enyhíteni fog, hanem a tanügynek is nagy hasznára leend.

Valóban magas a cél t. collega uraim, mely önök szemei előtt lebeg, midőn oda törekednek, hogy a zsidó tanító állása javittassék és biztosítottassék. Vajha sikerülne önöknek ezt az üdvös célt mielőbb elérni. E mellett önök, t. uraim, azokról sem feledkeznek meg, kik a tanítóskodásban megöszültek és az iskolaért velejüket, erejüket, feláldozták; ilyeneket is akarnak önök segíteni, őket testvéreileg gyámolítani akkor, midőn már kivannak meritve és egészen elhagyatva. Isten áldása kísérje önök és az egész érdemes közp. választmány fáradozásait. Ámbár én aggyöngeségem miatt most kénytelen vagyok a tanítás mezejét elhagyni, mégis Isten segítségével ezentul is, legalább tollam által az iskolaügynek tehetségemhez képest fogok használni törekedni. *)

Kartársi üdvözlettel,
Blum Joachim.

Egyleti élet.

Egyletünk tagjaivá jelentkeztek: Grünberg Izsák Topolya. Schvarcz József, Bruchsteiner József és Huszerl György Lugos. Spitzer Adolf Drietoma. Neufeld Gusztáv. Blitz Sámuel, Deutsch József és Fürt h Sámuel Érsek-Ujvár, Schlesinger Ignác Nagy-Bajom. Weiner Simon N.-Kikinda.

**) Közöltük Boronkay t. kartársunk fölhívását egész terjedelmében, de indítványát, hogy az évi járulékot leszállítsuk épen most nem pártolhatjuk, miután a közgyűlés egyleti közlöny kiadását elhatározta, mi mint hisszük egy közohajt kielégít. Ezenkívül a központi váiasztmány határozott szándoka azon esetben, ha a t. tagok nagyobb számban jelentkeznek, a lapot havonkint kétszer sőt többször is kiadni. Tisztelt barátunk — tekintetbe vevén a lap költségeit — indítványát alkalmasint visszavonandja. Mig egy legközelebbi közgyűlés másképen nem rendelkezik, marad tehát az évi járulék 4 fr t.

S z e r k.

*) Tartsa meg az ég még számos éven át mint a magy. izr. tanítók egyik legérdemesebb tagját. Közölje velünk, milyen nyugdíjban részesül ötvenévi szolgálat letelése után!

S z e r k.

Tagsági díjakat fizettek.

Rendestagok: Stern Mór Pest 5 frtot. Blum Joachim Új-Verbász 4 frtot. Blum Salamon Új-Verbász 4 frtot. Felsenburg Adolf Szentes 2 frtot. Fleisch Miksa Pest 2 frtot. Kohnányi Sámuel Pest 2 frtot. Kohn Salamon Pest 2 frtot. Kleinwald Lipót Ó-Becse 2 frtot. Kornfeld Gyula Pest 2 frtot. Morgenstern Jakab Pest 2 frtot. Müller Adolf Pest 2 frtot. Oblatt Mór Pest 2 frtot, Seligman Eleázár Pest 2 frtot. (Felsenburg A. ur által augusztus 5-én, és Klingenberg J. ur által september 8-án befizetett 2—2 frt. annak idején könyveltetett.)

Pártoló tagok: Deutsch Jakab Pest 20 frtot. Békéssi Máier Pest 5 frtot. Ellenberg Henrik Pest 5 frtot. Fleischl József Pest 5 frtot. Fridman Mór Pest 5 frtot. Léderer S. Pest 5 frtot. Mándl Mór Pest 5 frtot. Neustadt Gusztáv Pest 5 frtot. Dr. Pollák Sándor Pest 5 frtot. Roth Zsigmond Pest 5 frtot. Rothauser J. L. Pest 5 frtot. Schön Jakab Pest 5 frtot. Schwarz Armin mérnök Pest 5 frtot. Tencer Pál Pest 5 frtot. Wáhrmann Sándor Pest 5 frtot. Weiner Károly Pest 5 frtot. Weisz Mór Pest 5 frtot. Wolfner Gyula Pest 5 frtot.

Segélyezések: Lapunk I. számának megjelenése óta a választmány egy tanítónak 50 frt. kölcsönt engedélyezett; segélyképen kapott négy tanító 30, 10, 10 és 2, összesen 52 frtot.

A Löw alapítványjára

adakoztak: az izr. tanító-testület Lugoson 3 frtot; Reiser László Vácson 2 frtot.

Könyvismertetés.

Dath Jisrael. Vezérkönyv a Mózes vallás tanítására, középtanodák, polgári iskolák, tanítóképezdék és magánhasználatra a legujabb kutatók nyomán dolgozta dr. Bak Izrael, ny. r. hittanár. — 1. füzet — Bolti ára: 60 kr. o. é. — A szerző sajátja. Budapest, 1875. Nyomatott Burian Mórnál.

Jelen művecske, lényegesen eltér az eddig használatban levő, hason tárgyú tankönyvektől, minél fogva megérdemli, hogy vele tüzetesebben megismerkedjünk.

Mindenek előtt örömmel kell fogadnunk, hogy a szerző az újabb — kiválóképen német — hittanárok azon eljárását követte, miszerint az egyes vallástételeket nem pusztán vakhitre alapítja, hanem mindenütt „é z o k o k” által hathatósan támogatja.

Ez annál örövendetesebb jelenség a mennyiben egyrészt a helyes pedagógia, másrészt a józan ész mindannak elfogadását visszautasítja, mit eszünkkel felfoghatunk. Véleményem szerint ebből magyarázható meg az újabb korban mindinkább terjedő vallástalanság. Hiába! A felvilágosult jelenkor épen úgy tiltakozik meg nem érthető és okadatolatlan vallástételek mint p. az egyszeregy gépileges bemagolása ellen. És ha ez tisztán észbeli dolgokban is áll, mennyivel inkább áll vallás dolgában, mely főleg a szívben honol, és mely csak úgy fogamzik meg abban, ha előbb a vizsgáló ész retortájában megtisztult és a kedélybe való átszivárgása alkalmassá tétetett.

Jelen könyvecskének azonban jelentékeny fogyatkozásai is vannak, ilyen többek közt a). az, hogy a héber szöveg nem mindenütt van hiven visszatükrözve a magyar fordítás által, b.) hogy 4—5 bizonyíték

felhozatik, hol 1—2 untig elég volt volna, c) hogy chald nyelvű idézetek és oly „K i v é t e l e k” miknek most semmi gyakorlati hasznuk nincs, tulságos terjedelemben fordulnak elő. — Mindezek azonban oly hibák, miket a második kiadásban igen könnyen lehet majd segíteni. Egészben véve a művecskét mind folyékony nyelvezete, mind könnyű előadási modorát illetőleg s i k e r ű l t n e k mondhatjuk. Kiállítása csinos és Burián urnak valóban becsületére válik.

F ű h r e r I g n á c.

V E G Y E S E K.

— **K l a u b e r** János tisztelt kartársunk levélben panaszkodik, hogy a közgyűlésben tett indítványa a közgyűlési jegyzőkönyvben föl nem vétetett. Hogy tehát kárba ne vesszen, kivánságát készségesen teljesítjük. Szolgáljon szomorú tanuságul az utókornak, hogy volt olyan felekezeti tanító is, ki a felekezet által fölállítandó nyugdíjintézetet hatalmasan — ellenezte. Ime, itt az indítvány: „Mondja ki a közgyűlés, hogy ezen ügyet, (t. i. a felekezeti nyugdíjintézetnek fölállítása a napirendről leteszi, az országos iroda pedig megkéretik, hogy a congressus által ezen célra megszabott 5000 frtból egy országos gyámegylet izr. tanítók számára alakitassék.” Klauber ur látnoki szellemmel még hozzáteszi: „én erősen hiszem, hogy a n y u g d i j j á t é k a z é n i n d i t v á n y o m értelmében fog is végződni.” Zilált felekezeti viszonyaink mellett könnyen megesik, hogy utóvégre is a kecskeméti kollegának igaza fog maradni; hiszen sokkal kényelmesebb a semmitevés, a közönyösség mint a teremtés. De ha szive e benső kívánalma teljesülend és nem lesz orsz. izr. nyugdíjintézet, mit nyertünk vele, mit nyert vele Klauber János uram! Tudtommal a kollega ur rendes évi fizetése 800 o é. frt. Az orsz. ált. nyugdíjintézet 40 szolgálati év után 300 forint nyugdíjt nyújt. Kivánjuk, hogy t. kartársunk e kort fris egészségben megérje. Nem fogja-e akkor megbánni, hogy olyan nyugdíjintézet ellen kardoskodott, mely egész évi fizetését biztosította volna nyugdíjul? — De — fájdalom, községeink nagy része nem hajlandó áldozatokat hozni tanítóik jövőjeért. Olcsóbban esik őket, ha kidűlnék a munkából, szélnek ereszteni és — János barátunknak alig ha nem lesz igaza! E lap olvasóival szemben pedig szükségesnek tartjuk itt e helyen a pesti tanítók állását, e kérdéssel szemben körvonalozni. A pesti hitközség saját nyugdíjalappal gondoskodott a maga hivatalnokairól, és tanítóiról is. — A képezdei és gyakorló iskola tanszemélyzete nyugdíjaztatásáról meg a kormány gondoskodott. A pestiek tehát sem az egyik sem a másik nyugdíj-intézet gyümölcsseit nem fogják élvezni; de azon szerencsés helyzetben vannak elfogulatlanabbul az ügyben felszólalni — mint Klauber ur Kecskeméten.

— **A nemzetnek** ismét nagy halottja van. Toldi Ferencz meghalt! Egyleti lapunk szűk kerete nem elég a nemzeti irodalom története megalkotójának nagy érdemeihez csak hozzá szólni is. De ötven éves jubilauma alkalmával az egylet tiszteletbeli tagjának megválasztotta. A nagy tudós a szerény iskolatanítókat, midőn a diszokmányt küldöttségben átnyújtották, oly szívesen fogadta oly meleg szavakban megköszönte, hogy a tisztos ősz alakja, nyájas arcza, az illetők emlékezetéből soha sem fog eltűnni. Emléke fön is fog maradni minden jó hazafiban mindörökre. Béke lengjen porai fölött!

— **A fővárosi községi tanítók** megtisztelték magukat. Szép példát adtak az összes hazai tanítóknak a kollegiális és testvéri összetartásról. Ötven éve, hogy Neuman Salamon a tanítói pályán, és csak egynéhány

éve, hogy mint fővárosi községi tanító működik. Jelenlegi kollegái tehát nagyszerű jubilaumi ünnepélyt rendeztek neki, mely diszvacsoara és táncestélylyel volt összekötve. Ez ünnepély alkalmával, melyben nagyszámú közönség részt vett, üdvözlő beszédek tartactak a tanfelügyelő, a fővárosi hatóság, több fővárosi iskolaszék, a kartársak, az óbudai izr. hitközség, az orsz. izr. tanítóegylet, a jelenlegi és volt tanítványai részéről. Azonkívül ajándékok és babérkoszorukban is részesült. Fogadja itt ismételten szerencsekívánatainkat.

— **Engel Adolf**, Pécs egyik jeles polgára és ismeretes iskolabarát egy új izr iskolaház felépítésére 1000 frtot ajándékozott. Fogadja e nemes tetteért részünkről is a legbensőbb köszönetet.

Szerkesztői posta.

Az egyletbe lépésre vonatkozólag hozzánk intézett számos tudakozódásra szolgáljon válaszul, hogy a rendes tagok által fizetendő évi járulék 4 frt, mely két félévi részletben fizethető. Pénzek **Kohn Salamon** pénztárnok urhoz, (sas-utca 25. sz.) czimzendők.

A szerző saját kiadásában (Király-utca 25.) megjelent és minden könyvárusnál kapható

דת ישראל

(Dath Jisrael)

vezérkönyv a mózes vallás tanítására, középtanodák, polgári iskolák, tanító-képezdek és magánhasználatra.

Irta:

Dr. BAK IZRAEL

ny. r. hittanár.

I. füzet

B o l t i á r 60 kr.

Nagyobb megrendeléseknél tetemes árelengedés adatik.

Mindennemű tankönyvek

a leggyorsabban és legelőnyösebb feltételek mellett kaphatók

AIGNER LAJOS

pedagógiai könyvkereskedésében

Budapesten, IV. ker. váci-utca 18. szám

☛ Könyvjegyzék ingyen és bérmentve küldetik. ☛

Tisztelt kartársak!

Héber hangoztató-olvasókönyvem (**Széfer hakriah**)

mely önök részéről köztetszéssel fogadtatott, épen most második javított kiadásban megjelent és nálam kapható.

Ára 16 kr. Nagyobb megrendeléseknél 15% rabbatt adatik.

Kecskeméten.

Klauber János, tanító.

A méter-törvény

1876. január 1-én történő életbeléptetése

alkalmából alólirotnak kiadásában megjelentek s szintugy általa, valamint minden könyv- és papirkereskedő által megrendelhetők:

1. A földmivelés-, ipar- és kereskedelmi miniszterium rendelete alapján s a magy. kir. központi állami mértékhitelesítő bizottmány felügyelete alatt kiadott

átszámítási táblázatok

mely 17 táblából állván, 1 táblának ára egyenkint 3 kr.

2. Méter-táblázatok,

az összes mértékek és súlyokat előállítva természetes nagyságban, dbonkint 70 kr.

3. Az ezekhez megkívántató hivatalos felvilágosító röpiratok dbonkint 20 kr.

4. A métermértékek és súlyok átszámítási táblázatai zsebkiadásban, dbonkint 10 kr.

5. Az uj mértékek és súlyok és azok árainak legujabb, legnépszerűbb leszámítási táblázata dbonkint 25 kr.

6. Bor- és sörös poharak táblázata szinezve eredeti nagyságukban, nélkülözhetetlen üveggyárosok, üvegkereskedők, és vendéglősöknek darabonkint 50 kr.

Továbbá ajánlom nagyszerű raktáramat mindennemű papir, rajz és író-eszközökből, mint szintén gazdag választékot

☛ karácsonyi és újévi ajándékokból ☛

a legolcsóbb szabott gyári árákon.

Posner Károly Lajos,

B u d a p e s t. V. ker. Erzsébet-tér 1. sz.